

De Wulp

INHOUD

- 3 Van de voorzitter
- 4 De veldleeuwerik in Nederland - *Wim Kooij*
- 9 John James Audubon en The Birds of America - *Foeke Zeilstra*
- 12 Vogels van de Nederlandse Rode Lijst: de grote mantelmeeuw
Tom Loorij
- 14 CEL excursies
- 18 - HVB-lid Robert Barker als veldwerkvrijwilliger
- Gierzwaluwkasten tegen gevel van Kloosterkerk
- 19 Burgemeester Van Zanen onthult naam ijsvogelbroedwand
- 20 Excursie naar het Kraaiennest bij De Lier - *Rik Wessels en René Hobijn*
- 22 Vogelopvang de Wulp: een brileider in onze opvang
Sharon Lexmond
- 26 Een zestiende-eeuwse groene parel - *Wim Kooij*
- 28 Veldwaarnemingen februari tot april - *Wim Kooij*
- 32 - Data HVB-lezingen najaar 2026
- Speurneuzen gezocht
- 33 Tellers gevraagd voor nieuwe Sovon Vogelatlas
- 34 - Gierzwaluwkasten aan gevel van stadskantoor
Leidschendam-Voorburg
- Verenigingswinkel
- 35 Contact en Colofon

Welkom nieuwe leden!

M.C.M. van der Helm, Den Haag
 A. Hoogenboezem, Wateringen
 J.G. van der Hoek, Den Haag
 A.L. de Nie, Den Haag
 I.J. van Santen, Delft
 H.A. Berkhout, Den Haag
 F.J.P. Smit, Lisse
 A.E. Paar-Bruning, Den Haag
 W.A. Paar, Den Haag
 C.J. Keijser, Den Haag
 J.A. Keijser, Den Haag
 P. Hoytema, Den Haag
 K. Moss, Den Haag
 J.R. da Costa Marques, Den Haag
 J.M.M. Verweij, Den Haag
 Ch. Müller, Den Haag

M.G.M. Kortekaas, Den Haag
 A. Pittali, Den Haag
 J.A. Maas, Den Haag
 A. Balledux, Den Haag
 M.M.J. von Berg, Den Haag
 E.M.J. van Dam, Den Haag
 M.L.C. Wessels, Pijnacker
 M.J. Ouwerling, Den Haag
 A. Rops, Den Haag
 S. Cohen Jehoram, Den Haag
 L.J. van Braam Houckgeest-Boogaart,
 Den Haag
 S. de Jong, Den Haag
 J.B. Endtz, Den Haag
 D. van Eijck-van Baalen, Den Haag
 C.P. Rütter, Den Haag

L.J. van den Bergh, Den Haag
 R.K. Mulder, Den Haag
 K. de Kruijf, Den Haag
 R. Zunderdorp, Den Haag
 A.J.J. Neeffjes, Den Haag
 I. de Gier, Den Haag
 C.M. Wessels-te Winkel, Delft
 J. Copini, Rijswijk
 L.C.J.D. Schillings, Den Haag
 R. Barendregt, Den Haag
 C.H. van Engelen, Den Haag
 H. Kathirgamar, Den Haag
 E.C. Steiger, Leidschendam
 B.Y. Cool, Den Haag
 S. Domela, Den Haag

Foto cover: Fitis - Gefotografeerd door Boudewijn Schreiner.

In de voormalige Rietputten bij Vlaardingen klonk de in mineur eindigende zang van de fitis als een vocale voorbode. Enkele maanden later moest zijn wilgenbosje wijken voor de aanleg van de Blankenburgtunnel.

Van de voorzitter

Ik begin met een paar zinnen over onze verenigingsdemocratie. Hoe zit het ook weer precies? In een vereniging zijn de leden de baas, de ledenvergadering is het hoogste orgaan. De leden bepalen uiteindelijk wat er wel of niet gebeurt. Dat geldt ook voor de Haagse Vogelbescherming. Het zijn de leden die bestuursleden benoemen of bedanken, de jaarrekening en -begroting goedkeuren en het algemene beleid, zeg maar de koers van de vereniging, bepalen. Het bestuur heeft de dagelijkse leiding, vertegenwoordigt de HVB naar buiten, kan activiteiten organiseren en contracten afsluiten. Het bestuur is zelfstandig bevoegd zolang het maar binnen de statuten handelt en de besluiten van de alv respecteert. In de praktijk betekent het dat bestuur en ledenvergadering moeten samenwerken en elkaar niet voor de voeten moeten lopen. Dat vergt open communicatie, vertrouwen en een constructieve, wederzijdse respectvolle opstelling.

Waarom deze inleiding? Zoals bekend bereiken maar liefst vier van de vijf bestuursleden in de loop van 2026 hun maximale termijn van 3 x 3 jaar. Ze zouden dus moeten aftreden, maar... er zijn nog geen nieuwe kandidaten. De alv van 16 april heeft toegestemd in een verlenging voor deze vier voor nog eens drie jaar. Dat betekent echter niet dat John Woudstra, Frits IJzendoorn, Jeroen Melcherts en Rob de Jong nog drie volledige jaren deel zullen uitmaken van het bestuur. De afspraak is dat zodra geschikte kandidaten zich aandienen, deze zullen meelopen met het bestuur en t.z.t. worden voorgesteld aan de alv. Als die akkoord is met de kandidaten worden ze benoemd en zullen de zittende bestuursleden plaatsmaken. Zoals eerder gesteld zijn er kandidaten in beeld die gaan mee vergaderen met het bestuur. Wordt vervolgd.

Belangrijke overige punten uit de alv zijn dat er een groepje wordt gevormd dat zich gaat buigen over het jeugdbeleid, dat er een verheugend aantal van 15 personen naar de vrijwilligersbijeenkomst kwam en actief wil worden, dat onze verenigingsfinanciën er goed uitzien, de gemeente ons werk financieel

Het nieuwe oude bestuur

R!NG FOTOFOCUS.nl

DE VERREKIJKERSPECIALIST VAN DEN HAAG

Swarovski ATX | STX | BTX
"De beste modulaire telescoop ooit!"

Alles op voorraad en demonstratie-klaar!

Thomsonlaan 96 | 2565 JE | Den Haag | 070-3638398 | denhaag@ringfotofocus.nl

steunt en de ijsvogel- en gierzwaluwprojecten goed lopen. Het project Stadsvogelatlas is in de afrondende fase en wij gaan ervan uit dat we in de loop van 2026 het boekwerk kunnen presenteren.

In deze Wulp vindt u weer een rijk palet van artikelen en mededelingen. U ziet dat burgemeester Jan van Zanen en – inmiddels ex- – wethouder Barker ons werk met sympathie volgen. De laatste verdient lof omdat hij het werk van onze Vogelopvang De Wulp met een meerjarige subsidie steunt. Ook de gemeente Leidschendam-Voorburg is ons welgezin. In opdracht van wethouder Marcel Belt werd ijsvogelbroedwand nr. 6 gebouwd en werden tegen het kantoor van de gemeente zes gierzwaluwkasten aangebracht.

Zonder de auteurs van de artikelen over de veldleeuwrik, de grote mantelmeeuw en de berichten van onze Vogelopvang tekort te willen doen, vraag ik uw aandacht voor het CEL-Excursieprogramma! Dat mag er zijn! Noteert u ook alvast de data voor de lezingen in het najaar? Ze vinden nog 'gewoon' plaats in het ANWB-gebouw. We zijn de ANWB erkentelijk voor het al jaren kosteloos mogen gebruiken van hun fraaie lezingenzaal. Ook vindt u in deze Wulp een artikel over en een uitnodiging voor een bezoek aan de gerenoveerde eendenkooi – tevens vogelrustgebied - in het Zuiderpark. Een buitenkansje.

Vervolgens doe ik een paar mededelingen en geef ik een tip. De traditionele wandelingen in Clingendael en Oosterbeek telden dit jaar

100 deelnemers die op twee zondagen en in totaal acht wandelingen, vertrouwd werden gemaakt met het plezier van vogels kijken. Hulde aan de gidsen Caroline Walta, Wim Calame, Ron Bijl, Magchiel Groot en Wim Kooij.

Wilt u een prachtige tentoonstelling in het Mauritshuis bezoeken, ga dan naar 'Birds' die nog tot t/m 7 juni te zien is. Het thema is de putter. Het schilderij hangt er, maar is niet het thema. NRC en Trouw gaven de tentoonstelling 5 sterren. Zie www.mauritshuis.nl Eén poëtische zin uit de recensie in Trouw luidde: *'deze tentoonstelling is een liefdesverklaring. Een lofzang op de relatie tussen vogels en mensen'*.

Dan sluit ik af met een zeer verheugende mededeling. In dit kwartaal mocht de Haagse Vogelbescherming 46 nieuwe leden noteren. Ik heb er de cijfers van de afgelopen tien jaar op nageslagen en kon opmaken dat de aanwas in het voorjaar van 2026 een absoluut record betreft!

Het is fijn dat steeds meer mensen zich realiseren dat een leven zonder vogels maar een kale boel is. Vogels geven vreugde, kleur en klank aan ons bestaan. Welkom nieuwe leden! Met onze vereniging komen we op voor de vogels die, zoals ik van Frederik Hoogerhoud leerde, 'nu eenmaal niet voor zichzelf kunnen opkomen'.

Foeke Zeilstra
voorzitter HVB

De veldleeuwerik in Nederland: van algemene akkervogel tot soort met een marginaal bestaan

---

Tekst: Wim Kooij

De zang van de veldleeuwerik tilt je even los van de aarde. Hoog boven het landschap, haast onzichtbaar tegen de lucht, rijgt hij zijn tonen aaneen tot een onafgebroken stroom van geluid: zonder duidelijk begin, zonder einde. Het is een zang die niet alleen het oor vult, maar ook de tijd lijkt stil te zetten. In dat jubelende trillen van klanken schuilt iets lichts, iets bevrijdends, alsof de vogel zelf oplost in zijn eigen muziek. De Engelse naam "skylark" vangt dat beeld perfect: een zanger van de hemel, gedragen door lucht en licht. Des te schrijnender is het dat deze stem in onze streken gaandeweg is verstomd. Waar de naam veldleeuwerik ooit vanzelfsprekend verwees naar open akkers en uitgestrekte velden, blijft vandaag vooral de herinnering hangen, aan een geluid dat het landschap ooit zijn ziel gaf.

De veldleeuwerik als karakteristieke akkervogel in West-Nederland

De veldleeuwerik was tot ver in de twintigste eeuw een van de meest karakteristieke en talrijke broedvogels van het agrarisch landschap in Nederland, met name in de open akker- en graslandgebieden van West-Nederland. Rond 1975 was de veldleeuwerik landelijk één van de meest algemene broedvogels met een schatting van 500.000-750.000 territoria. Dat is wel een heel schril contrast met de ongeveer 40.000 territoria van de afgelopen jaren. Historische gegevens, onder meer uit *Het Vogeljaar*, laten zien dat de soort vroeger vrijwel overal in het boerenland voorkwam, van graslanden en akkers tot zelfs bollengebieden, waar soms opvallend veel veldleeuweriken bijeen zaten (Philippona, 2006). In West-Nederland, met zijn uitgestrekte veenweidegebieden en open polders, vormde de veldleeuwerik lange tijd een algemeen en kenmerkend onderdeel van de avifauna. Het traditionele cultuurlandschap, gekenmerkt door kleinschalige percelen, extensief beheer en een hoge gewasdiversiteit, bood destijds dan ook ideale omstandigheden voor deze soort. Veldleeuweriken broeden op de grond in lage vegetatie en zijn afhankelijk van open landschappen met voldoende voedsel in de vorm van insecten en zaden.

Het landbouwsysteem gaf de veldleeuwerik bovendien de ruimte om meerdere keren per seizoen te broeden. Voor een gezonde populatie zijn twee tot drie geslaagde broedsels per jaar nodig, iets wat onder die vroegere, minder intensieve omstandigheden meestal goed lukte (Philippona, 2006). Daarmee was – en is – de veldleeuwerik een typische indicatorsoort voor een extensief beheerd boerenlandschap met voldoende biodiversiteit.

Veranderingen in landbouw en verschuiving naar heidegebieden

Sinds de jaren zestig en zeventig is de veldleeuwerik sterk afgenomen, vooral in West-Nederland. De belangrijkste oorzaak is de intensivering van de landbouw, met als gevolg schaalvergroting, verhoogd gebruik van kunstmest en pesticiden, en een verschuiving naar monoculturen en uniforme gewassen. De biodiversiteit stortte als het ware in, en daarmee ook het voedselaanbod. Vooral zaden van granen en akkeronkruiden, een belangrijke voedselbron, werden schaars. Door het intensieve gebruik van herbiciden en het snel omploegen van akkers is er simpelweg minder te vinden. Voor veel vogels komt dan het asgrauwe scenario van niet overleven in beeld. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het broedsucces van veldleeuweriken in dergelijke moderne landbouwsystemen sterk tekortschiet om populaties in stand te houden. Op zulke intensief beheerde akkers vindt vaak slechts één succesvolle broedpoging plaats (Ottens, 2004). Niet genoeg dus. Bovendien worden nesten frequent vernietigd door landbouwactiviteiten zoals maaien, wat graslanden tot zogenaamde “ecologische vallen” maakt.

Als gevolg van deze veranderingen is de populatie in Nederland met meer dan 90-95% afgenomen sinds de jaren zestig. Deze achteruitgang is het sterkst in de intensief gebruikte landbouwgebieden van West-Nederland. Tegelijkertijd zien we een relatieve verschuiving van de soort naar minder intensief beheerde gebieden, zoals heidevelden en extensieve natuurterreinen in Oost-Nederland. In dergelijke habitats blijven populaties stabiel, omdat ze gekenmerkt worden door open structuren, lage vegetatie en minder verstoring (Philippona, 2006). Heidegebieden bieden nog wel geschikte broedomstandigheden, althans als ze zo worden beheerd dat vergrassing en verbossing worden tegengegaan. Toch is dit type leefomgeving suboptimaal in vergelijking met het historische agrarische landschap. Onderaan de balans is de kleur daarom rood. De verschuiving naar heide kan hooguit worden gezien als een uitwijkreactie, die naar feitelijke marginale, maar nog wel voldoende geschikte leefgebieden.

Beschermingsmaatregelen in Nederland en Engeland

De sterke achteruitgang van de veldleeuwerik heeft geleid tot de ontwikkeling van diverse beschermingsmaatregelen, zowel in Nederland als aan de andere kant van de Noordzee. Deze maatregelen richten zich op het herstellen van geschikte broedterreinen met daarbij ook het verbeteren van voedselbeschikbaarheid.

In *Nederland* ligt de nadruk op agrarisch natuurbeheer. Vooral Oost-Groningen, Flevoland en Zeeland zijn gebieden waar veldleeuweriken nog profiteren van relatief extensieve akkerbouw. Een belangrijke maatregel is natuurbraak, waarbij landbouwpercelen tijdelijk uit productie worden genomen. Deze percelen kennen geen bemesting of pesticidegebruik en ontwikkelen een gevarieerde vegetatiestructuur die geschikt is voor broedende veldleeuweriken. Daarnaast worden vogelakkers en extensieve teelten ingezet, waarbij gewassen zoals luzerne worden gecombineerd met braakstroken. Ook aangepast maai-beheer, later of minder frequent maaien, kan het broedsucces verhogen, doordat nesten minder vaak worden vernietigd.

Onderzoek laat zien dat veldleeuweriken duidelijk profiteren van extensieve landbouwsystemen. Op biologische akkers, waar meer variatie en minder intensief beheer voorkomt, liggen nestdichtheden tot zeven keer hoger dan op conventionele bedrijven. Dit onderstreept dat niet één maatregel, maar een integrale verandering van landbouwpraktijken nodig is. Het *Verenigd Koninkrijk* speelt een voortrekkersrol in experimenteel onderzoek naar akkervogelbeheer. Een van de bekendste maatregelen is het gebruik van “skylark plots”: kleine, onbewerkte open plekken binnen graanvelden. Deze zorgen voor toegang tot de bodem en maken meerdere broedpogingen mogelijk. Britse studies tonen aan dat dergelijke maatregelen leiden tot een toename van territoria en broedsucces. Daarnaast worden overwinterende stoppelvelden, voorjaarsgewassen en brede akkerranden ingezet om

voedselbeschikbaarheid en habitatkwaliteit te verbeteren. Belangrijk is dat Britse onderzoekers benadrukken dat effectieve bescherming alleen mogelijk is wanneer maatregelen op landschapsniveau worden toegepast. Dit sluit aan bij Nederlandse bevindingen dat losse maatregelen, zoals akkerlandenbeheer, onvoldoende zijn zonder bredere systeemveranderingen.

Ontwikkelingen en bescherming in overige Europese landen

Ook buiten Nederland en het Verenigd Koninkrijk zijn er nog vergelijkbare ontwikkelingen. In veel West- en Midden-Europese landen is sprake van sterke populatieafnames sinds de tweede helft van de twintigste eeuw, vooral in regio's met intensieve akkerbouw zoals Noord-Frankrijk, Duitsland en delen van Polen. De oorzaken komen grotendeels overeen: schaalvergroting, verlies van landschappelijke heterogeniteit en afname van insectenpopulaties. In Zuid- en Oost-Europa, waar landbouw vaak extensiever is gebleven, zijn populaties relatief stabiel. Hier profiteren veldleeuweriken nog van traditionele landbouwsystemen met braakliggende percelen en een grotere variatie aan gewassen. Tegelijkertijd staan ook deze gebieden onder druk door modernisering van de landbouw en Europese landbouwsubsidies die intensivering stimuleren.

Binnen de Europese Unie wordt de soort beschermd via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) waarin, ook al gaat het langzaam, agrarisch natuurbeheer een steeds grotere rol speelt. Maatregelen zoals braaklegging en extensieve teeltvormen worden gestimuleerd om biodiversiteit te behouden. Ook hier blijkt echter dat het succes van deze maatregelen afhankelijk is van schaal en samenhang: alleen structurele veranderingen in landgebruik op wat grotere schaal kunnen het voortbestaan van de veldleeuwerik op lange termijn waarborgen.

Haagse regio

De veldleeuwerik in de veenweidegebieden rond Den Haag is al langer marginaal aanwezig maar was relatief lang nog present in het duingrasland van Solleveld. In 1999 waren daar nog 27 territoria. Maar in deze eeuw ging de soort ook daar snel achteruit. In 2001 waren er achttien territoria, in 2004 acht en in 2007 nog maar één. Tot 2019 bleef jaarlijks nog wel een paartje broeden, maar toen viel ook het doek in Solleveld. Voor de duinen van Meijndel geldt op een lager niveau hetzelfde verhaal. In 1987 waren er nog zeven territoria, maar vanaf 1990 nog maar één of twee. In 2005 werd het laatste territorium vastgesteld. In 2022 dook nog een melding op, maar een echt broedgeval is onwaarschijnlijk.

Referenties (APA)

- Geiger, F., et al. (2014). Habitat use and diet of Skylarks in the Netherlands. *Journal of Ornithology*, 155, 507–518.
- Ottens, H. J. (2004). De veldleeuwerik als broedvogel in akkerbouwgewassen. *Drentse Vogels*, 18, 20–26.
- Philippona, J. (2006). De veldleeuwerik in Nederlandse broedgebieden. *Het Vogeljaar*, 54(5), 208–216.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland (2026). Veldleeuwerik floreert op vliegbases.
- Vogelbescherming Nederland (2025). Natuurbraak en veldleeuwerik.
- Donald, P. F., & Morris, T. J. (2005). Saving the skylark. *British Birds*

Conclusie

De veldleeuwerik is een duidelijke indicator van de veranderingen in het agrarisch landschap van Nederland. Waar de soort ooit algemeen was in de open landbouwgebieden van West-Nederland, heeft intensivering van de landbouw geleid tot een drastische afname en een verschuiving naar minder geschikte habitats zoals heidegebieden in Oost-Nederland.

Zowel Nederlandse als Britse studies tonen aan dat herstel alleen mogelijk is door structurele aanpassingen in landbouwbeheer. Effectieve bescherming vereist een combinatie van maatregelen die gericht zijn op habitatkwaliteit, voedselbeschikbaarheid en broedsucces. Alleen door het herstel van een meer extensief en gevarieerd landbouwsysteem kan de veldleeuwerik opnieuw een karakteristieke soort van het Nederlandse landschap worden.

John James Audubon en The Birds of America

Tekst: Foeke Zeilstra

Ik heb altijd aangenomen dat de vogelonderzoekers van het eerste uur voortkwamen uit geschoolde, weldenkende, gezagsgetrouwe families. Niet van die zwendeltypes die de Eiffeltoren aan schroothandelaren verkopen omdat hij zogenaamd moet worden afgebroken. Wie schetst mijn verbazing toen ik begreep dat de grote John James Audubon (1785-1851) het met de waarheid niet zo nauw nam.

Wie was deze natuurvorser?

James werd geboren als Jean-Jacques Rabin. Zoon van de Franse marineofficier – en kaper – Jean Audubon en zijn minnares Jeanne Rabine, een 27-jarig Frans kamermeisje. Waar? Op de suikerrietplantage van zijn vader in het huidige Haïti. De oude Audubon kreeg echter genoeg van de toenemende slavenopstanden, verkocht zijn plantage, kocht een boerderij in Mill Grove in Pennsylvania USA en keerde terug naar Frankrijk. Jeanne overleed en Audubon senior hervatte zijn relatie met Catherine ‘Sanitte’ Boufard. De jonge Audubon – toen

nog Jean-Jacques Rabin --werd naar Frankrijk gehaald en, om zijn juridische status te regelen, door Catherine en Jean geadopteerd. Vanaf dat moment heette de hoofdpersoon in dit verhaal Jean-Jacques Fougère Audubon.

Vogelliefde

Zijn liefde voor vogels ontwikkelde hij vanaf vroege leeftijd. Het was de tijd van de Franse Revolutie. De held van dit verhaal groeide op in de omgeving van Nantes en kreeg een klassieke opvoeding. Hij leerde paardrijden, vioolspelen, schermen en dansen. Volgens de overlevering groeide hij op tot een knappe en uitbundige jongeman. Hij genoot ervan om in het bos rond te zwerven, kwam regelmatig terug met curiositeiten, waaronder voegeleieren en nesten, waarvan hij grove tekeningen maakte. Een beginnende carrière bij de marine sneuvelde, wiskunde was niet zijn ding. Hij ontvluchtte uit angst voor de dienstplicht het krijgsvan Frankrijk van Napoleon en reisde op een door zijn vader geregeld vals paspoort naar Amerika. Tijdens de zeereis verengelde zijn naam tot John James Audubon. Na aankomst in New York leerde hij Engels en reisde af naar de aan een rivier gelegen familieboerderij in Mill Grove. In zijn brieven noemt hij het een paradijselijke omgeving. Hij bestudeerde zijn omgeving en kwam tot een ornithologische conclusie: ‘de aard van de plek – hoog of laag, vochtig of droog, hoge bomen of lage struiken – geeft doorgaans een aanwijzing over de bewoners.’ Het was de periode waarin hij de

Amerikaanse vogelwereld begon te bestuderen. Hij tekende en schilderde ze en maakte notities over hun gedrag.

Even terug in Frankrijk

In 1805 bezocht hij zijn vader om familiezaken te bespreken en toestemming te vragen voor zijn huwelijk met Lucy Blakewell. Hij leerde tijdens zijn verblijf de fijne kneepjes van het opzetten van vogels. Terug in Amerika stortte hij zich in een aantal zakelijke avonturen die door de politieke situatie niet erg van de grond kwamen. Hij slankte zijn zakelijke besloomingen af maar bleef de natuur trouw, tekende vogels – verbrandde de schetsen om zichzelf tot verbetering te dwingen – en maakte er veldnotities bij. Hij leerde veel van het optrekken met indianen – die hij als puur omschreef – kleepte zich als hen en ging samen met hen op jacht. Na nog weer een aantal zakelijke handelsavonturen met zeven succesvolle jaren, ging hij failliet. Hij belandde zelfs in de gevangenis vanwege schulden, onderhield zijn gezin met het maken van tekeningen – vaak schetsen van personen op hun sterfbed waren gewild – en er was nog geen sprake van fotografie. Zijn vrouw Lucy nam als lerares de rol van kostwinner op zich.

Keerpunt

Het bleek een keerpunt in zijn loopbaan en het begin van zijn ornithologische en artistieke carrière.

James had ambitie. Hij wilde een omvangrijke, bijzondere uitgave maken met als titel 'Birds of America'. In het begin van de 19e eeuw was dat een kostbare aangelegenheid die niet alleen veel reizen vergde, maar ook personeel om zijn tekeningen met de hand in te kleuren. Hoe dit enorme project te financieren? Hij koos voor een abonnementensysteem. Het ging om 435 met de hand ingekleurde, levensgrote afdrukken van 497 soorten. Een megaproject dat omgerekend naar nu ca. twee miljoen dollar vergde. De tekeningen op groot formaat zouden een paar keer per jaar in sets worden toegestuurd aan de abonnees, vooral bibliotheken en universiteiten. Maar James' probleem was dat zijn naam en faam nog niet was gevestigd. En hij had voorfinanciering nodig. Onze James bedacht dat hij media-aandacht nodig had. Dat zou de intekening op Birds of America stimuleren!

Een spectaculaire nieuwe soort

Hij haalde de pers. En hoe. James maakte in 1826 de ontdekking van een nieuwe vogelsoort bekend! Dat was groot nieuws. Het was niet zomaar een soort, maar het ging om een roofvogel nog groter dan de Amerikaanse zeearend, de nationale vogel van Amerika. Hij noemde de soort 'Bird of Washington' en maakte er een prachtige tekening van. Het werd zijn doorbraak en het begin van zijn grote succes als ornitholoog en vogeltekenaar. Bovendien vestigde zijn ontdekking zijn naam in wetenschappelijke kring en daar zaten nu juist de potentiële abonnees van zijn kostbare uitgave Birds of America! En de abonnees meldden zich. Zo kon hij aan de slag en hij leverde vakwerk. Vanaf 1927 kregen de 200 abonnees de prachtige platen toegezonden. Uiteindelijk kwam James Audubon tot een aantal van 435 – met de hand inge-

de illustraties bij dit verhaal met jullie te delen. Nu heb ik geleerd dat je alles in de tijd waarin het zich afspeelt moet zien. Om zijn tekeningen te kunnen maken zijn er bijvoorbeeld vogels gedood, dat vinden we nu volstrekt onacceptabel, maar was in de 18^e en 19^e eeuw heel gewoon. Je hebt boeven en boeven. En deze veelzijdige, natuurminnende en avontuurlijke James was dan misschien een boef, maar wel een interessante boef.

kleurde – platen. Zijn werk heeft grote invloed gehad op de manier waarop vogels worden bestudeerd en afgebeeld. De enige abonnee in Nederland was Teylers Museum in Haarlem dat zijn werk in vijf grote banden inbond. Er zijn rond de 120 originele exemplaren bewaard gebleven. Oh ja, u wilt weten hoe het de Bird of Washington is vergaan? Ehhh... die is nooit meer waargenomen...

Omstreden

James was kunstenaar, ondernemer, natuuronderzoeker, ontdekkingsreiziger en ornitholoog. Hij perfectioneerde zijn teken- en schilderkunst. Het project Birds of America werd uiteindelijk een groot succes. Maar – zoals in de eerste zinnen hierboven gemeld – hij nam het met de waarheid niet zo nauw. Zijn wetenschappelijke bijdragen waren controversieel. Hij werd tijdens zijn leven beschuldigd van fraude, plagiaat en wetenschappelijk wangedrag. Veel natuurverenigingen – meer dan 25 – en instituten in de USA hebben in de afgelopen jaren de naam Audubon geschrapt. Zijn handel in slaven en het verhandelen van inheemse resten was onacceptabel. De National Audubon Society bleef hem trouw. Van deze laatste organisatie kreeg ik toestemming

Vogels van de Nederlandse Rode Lijst

Tom Loorij

De grote mantelmeeuw

Het is misschien weinig bekend dat de grote mantelmeeuw ook broedvogel in Nederland is. Het gaat daarbij om maar bescheiden aantallen: volgens Sovon wordt het totaal aantal paar op ca. 120 geschat. Deze zitten vooral in het Deltagebied, maar ook op de Waddeneilanden, o.a. op Griend. Een recente vestiging vond plaats op het kunstmatig aangelegde eiland De Kreupel in het IJsselmeer. Het geringe aantal maakt dat hij als 'gevoelig', de lichtste categorie, op de Rode Lijst te boek staat.

Uiterlijk

De grote mantelmeeuw is een (veel) grotere uitvoering dan een van zijn naaste familie-soorten, de kleine mantelmeeuw. En als er geen vergelijkingsmateriaal in de buurt is, zoals een kleine mantelmeeuw of een zilvermeeuw kan het wel eens wat moeilijk zijn om hem als zodanig te determineren. Toch kan

je hem vrij gemakkelijk onderscheiden van de kleine mantelmeeuw als je op een paar belangrijke kenmerken let. Behalve zijn veel grotere formaat heeft hij bijvoorbeeld ook duidelijk een veel forsere snavel. Daarnaast zijn rug en vleugels echt zwart, bij de kleine (heel) donkergrijs, maar nooit zo intensief zwart. Een kenmerk is ook dat hij roze poten heeft en de kleine mantelmeeuw gele. Maar als hij zwemt is dat verschil natuurlijk niet te zien.

De grote mantelmeeuw is ook meer een ‘Einzegänger’; je ziet zelden een groepje vogels bij elkaar. Wanneer je dus een eenzame mantelmeeuw op het strand ziet zitten is het zaak goed te kijken of het niet wellicht een grote mantelmeeuw is.

Voorkomen

De grote mantelmeeuw is bij ons een soort die we vooral in het winterhalfjaar aantreffen. Als broedvogel bevolkt hij zowel de westkust als de oostkust van de Atlantische Oceaan. De zuidelijkste broedplaatsen vind je op de kusten van Normandië in Frankrijk. Maar de meeste zitten toch verder naar het noorden met bijvoorbeeld IJsland als belangrijk broedgebied. Het broeden in Nederland is redelijk recent: pas in 1993 werd het eerste broedgeval vastgesteld in het Veerse Meer. Daarna neemt de populatie langzaam maar zeker toe. Tegenwoordig is het Deltagebied nog steeds de belangrijkste broedregio. Maar ook op vrijwel alle Waddeneilanden, inclusief Griend, is hij broedvogel geworden. Hij heeft vrij kort geleden het kunstmatig aan-

gelegde eiland De Kreupel in het IJsselmeer als nieuwe broedplaats ontdekt.

In de regel zoekt de grote mantelmeeuw broedplaatsen uit die moeilijk of niet toegankelijk zijn voor publiek. De vogel is namelijk erg gevoelig voor verstoring. Als de broedplaatsen te vaak worden verstoord, zoekt hij zijn heil op andere locaties die minder makkelijk toegankelijk zijn. In tegenstelling tot de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw vormt hij geen kolonies met dicht opeen gebouwde nesten. Ze broeden solitair of anders hooguit in heel los of verspreid liggende kleine kolonies. Ze zijn vaak agressief tegen soortgenoten; met hun forse snavel is het raadzaam een beetje uit de buurt te blijven van je naaste buurman.

In de naaste omgeving van Den Haag zijn geen broedgevallen bekend. Wie grote mantelmeeuwen wil zien moet naar het strand gaan waar soms een eenzaam exemplaar met zijn poten in de branding staat. Ook in en rond de haven van Scheveningen zwerven regelmatig exemplaren rond.

De grote mantelmeeuw op postzegels

De soort is op 17 postzegels van 14 verschillende landen afgebeeld. Alle zegels betreffen landen die aan de zee kust zijn gelegen. De meeste liggen in Europa. De zegel van Joegoslavië (afb. 1) is een heel aardige omdat hier prima de roze poten zijn te zien. De postzegel van Nederland (afb. 2) is afkomstig uit een velletje met kustvogels uit 2020. Verschrikkelijk jammer is dat dwars door de vogel het woord “Nederland” in kapitalen van letters staat wat enorm afbreuk doet aan de overigens best fraaie afbeelding van de vogel. Op de zegel van Saint Paul & Miquelon (afb. 3) zien wij een ander aspect van de vogel. Twee vissers zijn bezig om kabeljauw te fileren en te bewerken. De kleine vogel langs de kust op de achtergrond lijkt om wacht te staan of er wat visafval achterblijft om door hem geconsumeerd te worden.

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

Excursies

Kosten excursies

Deelname aan de excursies is, tenzij anders vermeld, gratis. Als je als deelnemer meerijsdt vragen we een vergoeding voor de chauffeur van € 0,10 per km per passagier. Bij de excursies staan de kosten, de afstand en het bedrag. Betaling graag gepast contant of via een Tikkie.

Opgeven voor excursies

Voor alle excursies is opgave vooraf verplicht. Dit kan via excursieshvb@haagsevogels.nl

Zwaarte excursies

- lichte wandeling, geen conditie vereist
- flinke wandeling, enige conditie vereist
- lange wandeling(en), conditie vereist
- zware wandeling(en), in moeilijk/ruig terrein

Kijk voor info en regels op www.haagsevogels.nl/excursies

Vrijdag 5 juni 2026

Kraaiennest (De Lier)

●●●○ *Ochtendexcursie, enige conditie vereist*

We wandelen hier ongeveer 4 km over goed begaanbare paden. Het Kraaiennest is een klein natuur- en recreatiegebied vlakbij De Lier en bestaat uit twee plassen met strandjes, lig- en speelweiden. De zuidplas is ingericht als vogelplas voor weidevogels, we hopen op broedende steltkluten deze keer. De plassen worden veelvuldig gebruikt door watervogels (eenden en ganzen) en weidevogels (grutto's, tureluurs, Kieviten, scholeksters).

Leiding: Rik Wessels

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Vertrekpunt: Parkeerplaats aan het eind Van der Houckweg, 3155 RP De Lier

Kosten: Geen.

Zaterdag 13 juni 2026

Polder De Nesse (Ouderkerk a/d IJssel)

●●●○ *Dagexcursie, lange wandeling van 8 km dus goede conditie vereist*

In de Krimpenerwaard tussen Berkenwoude en de Hollandse IJssel ligt Polder De Nesse, het grootste weidevogelgebied van het Zuid-Hollands Landschap. Delen van het gebied zijn afgeplagd waardoor bloemrijke hooilanden zijn ontstaan met veel plasdras. Niet alleen de weidevogels hebben het hier naar hun zin, maar ook de zwarte stern broedt er op het krabbescheer. We gaan een wandeling van ca. 8km (4-5uur) om het gebied maken. De route gaat over veelal onverharde maar goed begaanbare wegen, kades en paden. In het gebied zelf zijn geen cafetaria of dergelijke voorzieningen. Als daar behoefte aan is kunnen we na afloop in de omgeving nog een café/restaurant bezoeken (op eigen kosten).

Leiding: Michèl Gieskens

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 15:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 80 km, dus rond € 8,00.

Zaterdag 20 juni 2026

Marickenland / Groene Jonker (Nieuwkoop)

●●●○ *Dagexcursie, diverse wandelingen dus goede conditie vereist.*

Eerst gaan we naar een vrij nieuw gebiedje dat nog in ontwikkeling is: Marickenland, bestaande uit moeras, rietlanden en bloemrijke graslanden. Het trekt talrijke (weide)vogels aan, waaronder de blauwborst, bruine kiekendief, kleine karekiet, rietzanger, waterral, grutto, Kievit, tureluur, graspieper en purperreiger.

Na een restauratieve stop in Nieuwkoop (op eigen kosten) maken we een wandeling door de Groene Jonker. In dit waterrijke natuurgebied met rietkragen en natte graslanden zijn veel verschillende vogelsoorten te zien. In het riet broeden onder andere karekieten, blauwborsten, baardmannen en snorren. Op de plas kunnen we verschillende eenden, lepelaars en sternenvolgen observeren. Het terrein in de Groene Jonker kan vochtig zijn, stevig (waterdicht) schoeisel kan handig zijn.

Leiding: Rob Noort

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 18:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 120 km, dus rond € 12,00.

Zondag 28 juni 2026

Starrevaart (Leidschendam)

◆◆◇ *Ochtendexcursie, korte wandeling dus enige conditie vereist*

We gaan vogels kijken op en rond de Vogelplas Starrevaart. Hier is altijd voldoende te zien. Vanaf de parkeerplaats maken we een korte wandeling om te ontdekken welke vogels zich laten zien (en horen!) vanuit de rietkraag. In de vogelhut kunnen we rustig plaatsnemen en de aanwezige vogels op de plas observeren. We maken kans op verschillende eenden en ganzen, ijsvogel en misschien wel verschillende roofvogels of een roerdomp. De wandeling naar de vogelhut is kort en het pad goed begaanbaar. Stevig (waterdicht) schoeisel kan handig zijn, het kan drassig zijn rondom de plas.

Leiding: Lianne Kusse

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats Meeslouwerweg, te bereiken via de Kniplaan.

Kosten: Geen

Vrijdag 3 juli 2026

Ackerdijkse Plassen (Pijnacker)

◆◆◇ *Ochtendexcursie, wandeling van 6,7 km dus goede conditie vereist*

Midden in de drukke Randstad vind je de groene oase van de Ackerdijkse Plassen. Een walhalla voor vogels, vogelliefhebbers en rustzoekers, waar bijna 80 soorten broedvogels hun jongen grootbrengen.

Loop mee langs de rietvelden, weide en plassen en geniet samen van het orkest.

Leiding: Rik Wessels

Tijdstip vertrek: 8:00 uur stipt (let op: afwijkend tijdstip)

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats links naast het huis aan de Ackersdijkseweg 8, 2645 BK Pijnacker.

Kosten: Geen.

Zaterdag 4 juli 2026

Zouweboezem (Ameide)

◆◆◇ *Lange ochtendexcursie, lichte wandeling dus enige conditie vereist*

De Zouweboezem bestaat uit grote rietvelden en vijvers, omgeven door kleine bosjes en weilanden. Het is een klein gebied maar heeft meerdere biotopen. In het riet, het water en de moeras-sige bossen wemelt het van de vogels. Het gebied staat bekend om de grootste kolonie purperreigers van Nederland! Je kunt ze zien rondvliegen over het gebied en foerageren in de sloten of rietvelden. De rietvelden zijn ook geweldig voor veel andere soorten, zoals blauwborst, Cetti's zanger, snor en waterral. Sommige vijvers hebben drijvende (kunstmatige) nesten voor zwarte stern. Vaak zie je een visarend over het gebied vliegen. De grote vijver is tevens een geweldige plek voor watervogels en steltlopers.

Leiding: Anne Maljaars

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 14:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 150 km, dus rond € 15,00.

Zaterdag 11 juli 2026

Rondje Biesbosch

◆◆◇ *Dagexcursie, diverse wandelingen dus goede conditie vereist*

We gaan naar de Kop van 't land om daar over te steken naar de Brabantse Biesbosch om te kijken wat daar in de zomer te zien is. Maar voor de oversteek kijken we nog even of we bijzondere vogels zien in de Dordtse Biesbosch. Naast vele (al ruiende) watervogels en langstreckende steltlopers verwachten we visarend en zeearenden.

In de Biesbosch zullen we diverse biotopen bezoeken zodat we veel soorten vogels zullen zien. Koffie en appeltaart (op eigen kosten) staan voor ons klaar in het Biesbosch museum.

Leiding: Rob Noort

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 18:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 160 km plus veerpont, dus rond € 20,- graag gepast contant of via Tikkie.

Vrijdag 17 juli 2026

Lentevreugd (Wassenaar)

◆◆◇ *Ochtendexcursie, wandeling van ongeveer 5 km, dus goede conditie vereist*

Er zijn al meer dan 100 soorten vogels gezien op Lentevreugd. In 2010 onder andere zeldzaamheden als de kuifkoekoek en de griel. Vaker worden hier roerdompen, twee soorten kiekendieven, boomvalken en lepelaars gezien of gehoord. Ontdek tijdens deze excursie samen dit prachtige natuurgebied waar de schotse hooglanders in alle rust grazen en welke vogels er nu vliegen.

Leiding: Rik Wessels

Tijdstip vertrek: 8:00 uur stipt (let op: afwijkend tijdstip)

Terugkomsttijd: rond 11:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats Lentevreugd. Deze is aan de N441 van Wassenaar naar Katwijk. Links naast adres Katwijkseweg 19, 2242 PA Wassenaar.

Kosten: Geen.

Zaterdag 18 juli 2026

Het Doove Gat (Haastrecht)

◆◆◇ *Lange ochtendexcursie, lichte wandeling, enige conditie vereist*

Het Doove Gat is een vrij klein waterrijk gebied nabij het dorp Haastrecht en is een zeer populair gebied onder vogelaars om typische weidevogels, watervogels en vele andere trekkende soorten, zoals steltlopers, te bekijken. Het gebied bestaat uit drie grote plassen en enkele kleinere sloten en omliggende weilanden en rietvelden. In deze vijvers bevinden zich verschillende kleine eilanden, die een geweldige plek zijn om steltlopers te bekijken tijdens trek, zoals krombekstrandloper, bonte strandloper en bosruiter. Het gebied wordt ook gebruikt als rustgebied door vele soorten steltlopers, zoals grutto, wulp en Kievit.

Het rietveld en verschillende kleine eilanden zijn een goede plek voor porseleinhoen, hoewel ze in dit gebied schaarser zijn geworden. De rietvelden zijn heel goed voor soorten zoals blauwborst, snor en rietzanger. Vaak jaagt hier een bruine kiekendief.

Leiding: Anne Maljaars

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 13:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 80 km, dus rond € 8,00.

Zaterdag 1 augustus 2026

Poelgeester Polders (Leiden)

◆◆◇◇ Lange ochtendexcursie, lichte wandeling, enige conditie vereist

In het broedseizoen verblijven in de Polders Poelgeest tientallen vogelsoorten. Grutto's, tureluurs, Kieviten, scholeksters, wilde eenden, kraakeenden, bergeenden, meerkoeten, zwanen, visdiefjes, lepelaars en verschillende soorten meeuwen laten zich dan makkelijk zien. Zij houden zich bij voorkeur op in de waterrijke delen van het gebied. Tijdens de voor- en najaarstrek werkt de Veerpolder als een magneet op trekvogels. De modderige overgangen van land naar water zijn rijk gedekte tafels voor steltlopers op doorreis, zoals de kluut. In het zuidelijke deel van de Klaas Hennepoelpolder overheerst het riet. De brede rietkragen vormen een ideaal broedgebied voor moerasvogels als de kleine karekiet, rietzanger en snor.

Leiding: Anne Maljaars

Tijdstip vertrek: 08:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 35 km, dus rond € 3,50.

Zondag 30 augustus 2026

Ackerdijkse Plassen (Natuurmonumenten natuurrustgebied, Delfgauw)

◆◆◇◇ Ochtendexcursie, lange wandeling dus goede conditie vereist

Langs de A13 tussen Rotterdam en Delft ligt een uniek vogelreservaat. Aangekocht en beheerd in 1962 door Vogelbescherming Nederland. Sinds 2003 is dit gebied overgedragen aan Natuurmonumenten. In dit reservaat broeden 60 tot 90 verschillende vogelsoorten. Van blauwborst tot roerdomp, weidevogels, aalscholvers, lepelaars en bosuil. Maar ook de bruine kiekendief is een vaste broedvogel. Het gebied trekt ook vele 'gastvogels' aan. In de winter duizenden smienten, wintertalingen, slobbeenden en pijlstaarten. Onlangs kwam de zeearend op visite. Op zoek naar een hapje grauwe gans?

Tijdens de najaarstrek komen er veel steltlopers zoals witgatje, zwarte en groenpootruiter, maar ook gele kwikstaart, waterpieper en watersnip. Wil je mee op zoek naar vogels in het moerasbos, de weilanden en het rietmoeras? Trek je laarzen aan (het kan er nat en modderig zijn) en geniet van deze groene oase van rust. Jullie worden ontvangen in het kantoor / boerderij van NM met koffie en thee. Ook is er gelegenheid om van het toilet gebruik te maken. Aan deze wandeling, o.l.v. vogelgidsen van Natuurmonumenten, zijn wel kosten verbonden: € 11,50 per persoon. Maar

daarvoor krijg je een wandeling speciaal voor HVB-leden door een natuurreservaat dat niet vrij toegankelijk is.

Leiding: Jack Gravekamp

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats Kantoor Natuurmonumenten Ackerdijkse Plassen, Rijksstraatweg 127, 2645 BS Delfgauw.

Kosten: Kosten € 11,50 per persoon vooraf over te maken op rekeningnummer NL57INGB0002718486 t.n.v. Haagse Vogelbescherming, afd. excursies.

Dinsdag 1 september 2026 (let op afwijkende dag en tijd)

Solleveld (Den Haag)

◆◆◇◇ Avondexcursie, totaal 6 km vlakke wandeling, enkele stukken

zandpad met 'n paar klimmetjes, dus behoorlijke conditie vereist

Na het watertorenpad is het de eerste dag dat ook de weide met duinen door Dunea weer is opengesteld!

We proberen tapuiten en veldleeuweriken te verrassen. Heen en terug gaan we via Ockenburgh en het Hyacintenbos naar Solleveld, waar de heide in bloei staat.

Het is een gebied voor bos-, duin- en watervogels.

Later zien we de zon achter de duinen wegzakken. Terug langs de grote vijver zijn watervogels te zien en te horen. Misschien ook roerdomp en waterral.

Leiding: Rinie Hoekstra

Tijdstip vertrek: 17:30 uur stipt (let op afwijkend tijdstip)

Terugkomsttijd: rond 20:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerterrein Ockenburgh, voorbij het Tuincentrum rechtsaf, de brug over, links aan begin oprijlaan, gratis P.

Kosten: ZELF ruim van tevoren dagkaart €2 of €1 kopen. Bestellen: tickets.dunea.nl/nl/solleveld. Eerst het aantal, daarna de datum invullen.

Vrijdag 4 september 2026

Solleveld (Den Haag)

◆◆◇◇ Ochtendexcursie, totaal 6 km vlakke wandeling, enkele stukken zandpad met 'n paar klimmetjes.

Via Ockenburgh en het Hyacintenbos bereiken we Solleveld en lopen we door bos en duin.

Na het watertorenpad, is m.i.v. 1 september door Dunea ook de weide met duinen weer tot 1 maart opengesteld!

Het is een gebied voor bos-, duin- en watervogels. Soms laat een roerdomp of waterral zich horen. Roofvogels kunnen aanwezig zijn, misschien ook de boomvalk.

Bij de grote vijver zullen de aalscholvers nog domineren. Ze verspreiden in de zomer een visgeur. In de bomen rondom zitten ze met grote jongen nog op hun nesten, die lawaaiig bedelen.

Leiding: Rinie Hoekstra

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 12:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats Ockenburgh, voorbij het Tuincentrum rechtsaf, de brug over, links aan begin oprijlaan, gratis P.

Kosten: ZELF ruim van tevoren dagkaart €2 of €1 kopen. Bestellen: tickets.dunea.nl/nl/solleveld. Eerst het aantal, daarna de datum invullen.

Zaterdag 5 september 2026 Vogelringstation Meijndel

◆◆◆ Ochtendexcursie, korte wandeling over glooiende zandpaden dus enige conditie is vereist

Met maximaal 12 deelnemers bezoeken we deze ochtend het Vogelringstation Meijndel.

Het is een unieke gelegenheid om van nabij de werkzaamheden van de ringers te kunnen meemaken. Let op: bij regen of slecht weer wordt er niet gered en gaat de excursie niet door. Degene die in de afgelopen jaren het ringstation al heeft bezocht wordt vriendelijk gevraagd zich niet in te schrijven om zo andere mensen de kans te geven het ringstation te bezoeken.

Het is een wandeling over glooiende zandpaden van ongeveer 15 minuten van de Tapuit naar het ringstation, dus enige conditie is vereist.

Leiding: Els van Muiswinkel en Michèl Gieskens

Tijdstip vertrek: 9:15 uur stipt (let op: afwijkend tijdstip)

Terugkomsttijd: rond 11:15 uur

Verzamelpunt: verzamelen bij De Tapuit (bezoekerscentrum Dunea)

Kosten: Bijdrage ter bekostiging van de materialen voor het ringwerk van € 5,- graag gepast contant.

Zondag 6 september 2026 én zondag 20 september Eendenkooi Zuiderpark (HVB vogelrustgebied)

◆◆◆ Korte ochtendexcursie, lichte wandeling, enige conditie vereist.

De oudste geregistreerde eendenkooi van Nederland bevindt zich in het Zuiderpark van Den Haag. De kooi wordt nu niet meer gebruikt waar hij ooit voor bedoeld was: het vangen van wilde eenden. Tegenwoordig is het één van de dertien vogelrustgebieden van de Haagse Vogelbescherming waar vogels broeden. Normaal is dit vogelrustgebied niet toegankelijk voor bezoekers.

Leiding: Ruud van der Waard (vogelwachter Eendenkooi)

Tijdstip vertrek: 10:00 uur stipt (let op: afwijkend tijdstip)

Terugkomsttijd: rond 12:00 uur

Verzamelpunt: Marie Heinenweg 2 in Den Haag (bij het Zuiderpark)

Kosten: Geen kosten, geen honden toegestaan.

Zondag 6 september 2026 Nieuwe Driemanspolder (Zoetermeer)

◆◆◆ Ochtendexcursie, lange wandeling dus goede conditie vereist. Begin september is de trek van steltlopers op het hoogtepunt. Ook in de Nieuwe Driemanspolder kunnen we daar wat van meekrijgen. We maken een wandeling door het zuidelijke deel waar we hopelijk verschillende steltlopers zien. We hebben kans op leuke soorten zoals jonge krombekstrandlopers, bonte strandlopers, pleviertjes en nog meer. Ook lopen we door het zuid-westelijke deel waar we kans hebben op jonge paapjes. De gids neemt een telescoop mee om de vogels wat dichterbij te halen.

Leiding: Wouter de Quant

Tijdstip vertrek: 9:00 uur stipt (let op: afwijkend tijdstip)

Terugkomsttijd: rond 13:00 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 14 km, dus rond € 1,40.

Zaterdag 12 september 2026 Stellendam / Haringvliet Tij

◆◆◆ Dageexcursie, diverse lange wandelingen dus goede conditie vereist

Aan de rand van vogelreservaat Scheelhoek ligt vogelobservatorium Tij. Via een pad met doorkijkjes, vlonders met sporen van ree en bever komen we in dat vogelobservatorium uit en gaan we genieten van de vogelrijkdom van het Haringvliet.

Na een korte stop met het beklimmen van de dijk aan de haven van Stellendam gaan we naar het duin bij Havenhoofd voor een prachtig uitzicht over zandplaten met door deloed steeds dichterbij komende vogels. Ook verwachten we hier jagende kiekendieven.

Leiding: Rob Noort

Tijdstip vertrek: 8:30 uur stipt

Terugkomsttijd: rond 17:30 uur

Verzamelpunt: Parkeerplaats station Mariahoeve, zijde Voorburg (Appelgaarde)

Kosten: De totale te rijden afstand is ongeveer 100 km, dus rond € 10,00.

Mededeling van de Cie. Excursies en Lezingen

Uit vragen blijkt dat we de nieuwe regel over het maximale aantal excursies per persoon per kwartaal, niet helder hebben toegelicht. Hierbij een nieuwe poging.

U kunt zich inschrijven voor drie excursies per kwartaal. We zetten u dan meteen op de deelnemerslijst. Wilt u binnen datzelfde kwartaal aan meer dan die drie excursies deelnemen? Op zich is dat niet uitgesloten. Geeft u zich in dat geval per mail op voor de 'extra' excursie(s) en we zetten u op de wachtlijst. Als blijkt dat er in de groep voldoende plaatsen over zijn, dan krijgt u een mail dat er een plekje vrij is. Dat doen we een dag of veertien van tevoren. Zodra we van u horen dat u meewilt, zetten we u op de deelnemerslijst.

Samengevat

Voor drie 'voorkeurs'-excursies in één kwartaal zetten we u direct op de deelnemerslijst. Bij gewenste deelname aan meer dan die drie, komt u in eerste instantie op de wachtlijst. Als er een plekje vrij is, krijgt u een bericht dat u meekunt.

Lijden we bij de CEL aan regelzucht? Welnee, de achtergrond is dat we iedereen de kans willen geven om mee te gaan met de excursie(s) van hun voorkeur.

Commissie Excursies en Lezingen

HVB-lid Robert Barker als veldwerkvrijwilliger

Het was een mooie verzameling nestkasten die wethouder Robert Barker vrijdag 17 april meebracht naar park Meer en Bos. Hij lichtte zijn bezoek toe: 'als leden van het College ergens op bezoek komen, krijgen ze soms een nestkast als cadeautje aangeboden. Dus op een goed moment lagen er weer een aantal kasten bij het secretariaat van B en W. Dit keer ging het om twee spreeuwenkasten, een kast voor pimpelmezen en een fantasierijk ontworpen koolmezenkast. Die laatste kwam via de burgemeester. We waren het erover eens dat die kasten niet op het stadhuis moesten logeren, maar buiten waar de vogeltjes fluiten thuis horen. We zochten contact met de Haagse Vogelbescherming die met de suggestie Meer en Bos kwam. Robert Barker – misschien wel de grootste dierenvriend ten stadhuize – nam zijn bezoek serieus en stond na aankomst bij Vogelopvang De Wulp al snel op de ladder om de kasten op te hangen.

Gierzwaluwkasten tegen de

Na deze bijdrage aan het oplossen van de woningnood van onze spreeuwen, volgde een rondleiding in de Vogelopvang. Aangekomen bij de afdeling waar jonge vogels worden verpleegd, trok een jonge fuut zijn aandacht. Verterd en met zichtbaar plezier voerde hij het jonge dier. De HVB is duidelijk een vrijwilliger met relevante ervaring rijker.

Burgemeester Van Zanen onthult naam ijsvogelbroedwand

Woensdag 22 april om 11.00 uur was het zover. Burgemeester en vogelvriend Jan van Zanen kwam naar Landgoed Clingendael om de naam te onthullen van de recent gebouwde ijsvogelbroedwand. Het bouwteam – Martin van de Reep en Peter Waenink – bouwde deze wand afgelopen winter op een verborgen, visrijke plek. Het is de zesde wand die door de Haagse Vogelbescherming met steun van het DiNaMo-fonds en de gemeente Den Haag, in het HVB-werkgebied is aangelegd. En tot ons grote plezier waren begin mei alle wanden in gebruik genomen door de ‘doelgroep’ ijsvogels! De heer Van Zanen is beschermheer van onze Vogelopvang De Wulp. De naam van de ijsvogelbroedwand vindt u op de foto's. Het is uiteraard een eerbetoon aan deze natuurvriendelijke burgemeester, maar geldt ook als dank aan de ambtenaren van de groenafdeling van de gemeente Den Haag. Na de onthulling brachten HVB-voorzitter Foeke Zeilstra en burgemeester Van Zanen samen met de genodigden een (alcoholvrije) dronk uit op de toekomst van de ijsvogels in onze stad en regio.

gevel van de Kloosterkerk

Reinder de Boer, Monica Meijering en Martin van de Reep waren de mensen achter het plan om gierzwaluwnestkasten te plaatsen tegen de gevel van de maar liefst 625 jaar oude Kloosterkerk aan het Lange Voorhout. Het is een van de locaties in de binnenstad van Den Haag waar nestgelegenheid voor gierzwaluwen wordt gerealiseerd.

Excursie naar het Kraaiennest

Rik Wessels en René Hobijn

Op vrijdag 10 april stond een nieuw gebied op de excursiekalender van de CEL: het Kraaiennest. Deze excursie werd geleid door onze nieuwe gids Rik Wessels. Het Kraaiennest is een recreatiegebied in Midden-Delfland, niet ver rijden van Den Haag. Het is gedeeld eigendom van Staatsbosbeheer en het CBG (Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland). Het gebied, dat sinds 1992 officieel als recreatiegebied bekend staat, heeft in 2020 een update gekregen. De Zuidplas is omgetoverd tot een vogelparadijs en kreeg de naam 'Gruttoplas' en de populierenlaan is omgevormd tot een fruitbomenweide. Op de plekken waar zieke essen stonden zijn tussen de 20 en 30 verschillende boom- en struiksoorten terug geplant. Ook is er een grote oeverwaluwand gebouwd en is er tussen de vogelplas en de weilanden een mooi uitzichtpunt aangelegd.

We verzamelden ons op vrijdagochtend om 8.30 uur op de parkeerplaats. Daar begonnen we aan een prachtige wandeling. Het gekrijs van de kokmeeuwen die hier volop aan het nestelen zijn, is hoorbaar vanaf de parkeerplaats. Nog geen 50 meter daar vandaan zagen we de eerste prachtige blauwborst die ons verwelkomde met zijn zang en enkele baltsvluchten. Ook de rietzangers waren druk met zingen en baltsen. Onderweg naar het uitzichtpunt konden we winterkoninkjes, mezen, tjiptjaffen en een paartje torenvalken bewonderen. Vanaf het uitzichtpunt zagen we veel moois: baltsende grutto's, nestelende kluten, wintertalingen en iets verder weg een lepelaar en de eerste rotgans van het gebied! Na een kort rondje terug waar we groenlingen en de zwartkop hebben horen en zien zingen, zagen we na enig zoeken enkele dodaarsjes. Al met al was het een gezellige en prachtige ochtend in het Kraaiennest! Eén van de deelnemers heeft na afloop van de excursie nog een rondje gelopen en kon de bruine kiekendief aan haar lijst toevoegen. Het Kraaiennest is dus een gebied dichtbij huis dat uw bezoek zeker waard is!

Rik Wessels

Zwaluwwand

bij De Lier

Kluten

Vogelchecklist.nl

Excursie Kraaiennest de IJer - vrijdag 10 april 2026

1. Rotgans	46. Cetti's Zanger (gehoord)
2. Grote Canadese Gans	47. Tjitzjaf
3. Grauwe Gans	48. Rietzanger
4. Knobbeltzwaan	49. Snor (gehoord)
5. Nijlgans	50. Zwartkop
6. Bergeend	51. Winterkoning
7. Slobeend	52. Spreeuw
8. Kraibeend	53. Meneel
9. Smient	54. Roodborst
10. Wilde Eend	55. Blauwborst
11. Winterling	56. Heggenmus (gehoord)
12. Tafelleend	57. Gele Kwikstaart
13. Kulleend	58. Witte Kwikstaart
14. Holduif	59. Graspieper (gehoord)
15. Houtduif	60. Vink
16. Turkse Tortel	61. Groenling
17. Meerkoet	62. Kneu
18. Dodaars	63. Putter
19. Fuut	
20. Scholekster	
21. Kluut	
22. Kleine Plevier	
23. Kievit	
24. Grutto	
25. Turduif	
26. Vissief	
27. Kormoer	
28. Zilvermeeuw	
29. Kleine Mantelmeeuw	
30. Aalscholver	
31. Lepelaar	
32. Blauwe Reiger	
33. Sperwer	
34. Buizerd	
35. Grote Bonte Specht	
36. Tonenvalk	
37. Halsbandparkiet	
38. Gaai	
39. Ekster	
40. Kauw	
41. Zwarte Kraai	
42. Pimpelmees	
43. Koolmees	
44. Oeverzwaluw	
45. Boenzwaluw	

© 2026 - Vogelchecklist.nl

Grutto's

De vogelchecklist werd gemaakt door Rik Wessels en de foto's door René Hobijn.

Vogelopvang De Wulp

.....

Sharon Lexmond

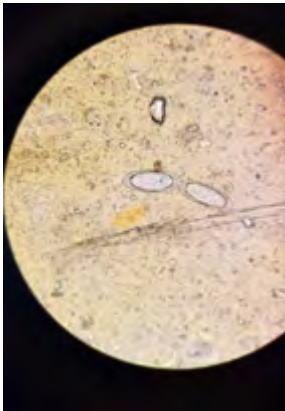
brileider op bad

Een brileider in de opvang

Op 28 december vorig jaar kwam de beroemde brileider, die toen al bijna een jaar voor de Nederlandse kust verbleef, zeer verzwakt binnen bij onze collega's van Ecomare. Waar hij eerder alleen met een teelens te zien was, zat hij nu al heel lang op de rotsblokken aan de kust. Hij was ernstig vermagerd en op sterven na dood. De vogelverzorgster nam contact met ons op en wilde graag sparren over hoe deze bijzondere gast het best weer op de been geholpen kon worden. Nu hadden wij wel wat tips en middeltjes die zouden kunnen helpen, maar heel optimistisch waren we niet. Het dier was wel echt heel ver heen en Ecomare had

zelf maar heel weinig middelen in huis. Wonder boven wonder leefde hij de volgende dag nog en na overleg zijn we naar Ecomare gegaan om onze eerste-hulp-wondermiddelen langs te brengen.

Langzaam knapte de brileider steeds wat meer op en in de tussentijd werd vastgesteld dat hij kampte met een flinke infectie van een doornkoppige worm. Dit type worm gebruikt krabben als gastheer. Er is bekend dat eiders in Nederland massaal stierven wanneer zij bij een voedseltekort van mosselen overstapten naar krabben en besmet werden met deze worm. De

De boosdoeners

Dieet van de brileider

literatuur schrijft ook dat dit type worm ontzettend moeilijk te bestrijden is, wat niet heel erg hoopvol was om te lezen.

Na enkele dagen werden de eerste bloedonderzoeken gedaan. En de uitslag daarvan was zelfs meer dan dramatisch. Van zijn bloed was zijn gehalte aan rode bloedcellen nog maar 9% waar dat – wat later bleek – voor hem op 57% zou moeten zitten. Ter indicatie, onder 20% is overlevingskans bijzonder klein en onder 15% zou zonder bloedtransfusie de overlevingskans nihil zijn.

Tóch werden alle grenzen opgeschoven en werd alles op alles gezet om de brileider er doorheen te slepen. En langzaam knapte hij op en werd hij sterker. Ontworming werd meermaals ingezet, darmbescherming, antibiotica, antischimmel en de eend werd steeds sterker. Het zou niet lang duren voordat de eend toe was aan een bassin en er werd gepeild of de eend bij ons zou mogen komen voor de volgende fase, aangezien wij geschikte faciliteiten hebben en volledig op de hoogte waren vanaf dag één.

We spraken af dat de brileider onze kant op mocht, maar dat het uiteindelijke besluit van wat er met hem zou gebeuren bij Ecomare zou blijven. Loslaten voor de kust, terugbrengen naar een plek waar hij voorkomt, in gevangen-

schap brengen bij een kweker of dierentuin waren de drie opties. Er zijn altijd sterke meningen over de gekozen optie en dit is een heel lastig dilemma. Welke keuze ook gemaakt zou zijn, er zou altijd een groep mensen ontevreden zijn. Dat legt best veel druk op iedereen die betrokken is bij de verzorging van dit dier. Het stadium van euthanasie was al voorbij want de keuze voor revalidatie was inmiddels gemaakt.

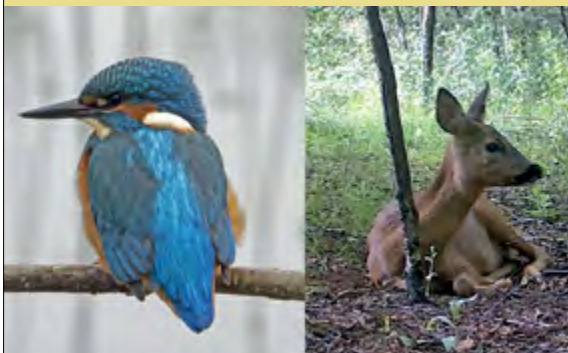
Op 20 januari was het zover dat de brileider toe was aan de verhuizing. Lizzy heeft hem opgehaald en na wat formaliteiten – zo wilde Ecomare dat we een officiële overdrachtsverklaring zouden tekenen – ging de brileider mee richting Den Haag. Hier aangekomen hadden we een mooi bassin ingericht waar hij zijn borstspieren kon trainen en waar hij goed kon duiken en zwemmen, zoals een zee-eend hoort te doen. Wat we hier echter direct zagen, was dat zijn buikveren heel erg versleten waren. Toen hij zo ziek geworden is, of misschien eerder, is ook de rui gestagneerd. En de buikve-

'Heidehuisje' huren in Drenthe

3 huisjes met een eigen kijkhut in het Reestdal. Nico de Haan ging u voor: 'Als je niet aangestaard wordt door de Schotse Hooglanders dan word je wel begluurd vanaf de kale topjes van het struikgewas door de roodborsttapuiten.'

Nieuw is een laadpaal voor elektrische auto's. www.heidehuisje.nl 06-81525089

 Natuurmonumenten

LAAT DE NATUUR LEVEN.

Ontdek wat jij voor de natuur kunt doen op natuurmonumenten.nl

De Bomenkapper

De Bomenkapper kapt of snoeit uw boom veilig, voor een vriendelijke prijs en met aandacht voor het dierenleven in uw tuin.

De Bomenkapper:

- kan voor u takkenrillen en houtstapels bouwen
- gebruikt alleen milieuvriendelijke brandstof en olie
- geeft ecologisch advies bij de keuze van een nieuwe boom en kan deze ook voor u planten.

Voor gratis en vrijblijvend advies over de mogelijkheden en een prijsopgave, neem contact op met

Peter Waenink
06 - 13752132
070 - 7852161

www.bomenkapper.nl

info@bomenkapper.nl

ren die moeten zorgen dat hij goed geïsoleerd was, waren kort en op sommige plaatsen ook waterdoorlatend. Een gevolg hiervan is dat hij heel veel op het land bleef. En zich ook te goed deed aan gemakkelijk te vinden voedsel – krabben, die weer de gastheer zijn van deze enorm nare parasiet waar de eend zo ziek van was. Een beetje een vicieuze cirkel dus. Dat was een groot probleem.

We hebben daarbuiten veel bloedonderzoek gedaan en ook uitstrijkjes gemaakt die beoordeeld zijn door een van onze fijne collega's van vogelopvang Naarden. Hij is student diergeneeskunde en heeft op afstand geholpen door gedurende het traject de bloedceltellingen te doen en te bekijken of er goede aanmaak van nieuwe cellen was en of er een andere infectie op de loer lag. Ook was de eer aan Vincent van der Spek die de brileider bij ons heeft geringd. Hij, maar ook onze andere huisringer Rinse van der Vliet hebben de eend bekeken, gemeten, gefotografeerd en veren verzameld voor verder onderzoek.

Uiteindelijk werd de eend stabiel en kwam hij mondjesmaat ook wat aan in gewicht. Niet zo veel of zo snel als we hoopten, maar er was vooruitgang. Zo kabbelde hij langzaam door en een beetje vooruit. Wel was het zorgelijk dat de eiwitwaarden in zijn bloed heel erg hoog waren. Maar ja, echte referentiewaarden hadden we natuurlijk niet, konden we niet in de literatuur terugvinden en ook een collega opvang in Alaska – voor wie de brileider een vaak geziene patiënt is – had geen referenties. Dus dat maakte het extra moeilijk.

In de tussentijd hadden we ook her en der wat borstveren getrokken op plekken die echt nat werden tot op de huid. En daar groeide wat mooie nieuwe veren terug. Hij werd steeds sterker, bleef langer op het water en ook het vangen ging steeds lastiger. Een goed teken! We hadden al een aantal keren gevraagd of onze collega's van Ecomare op bezoek wilde komen omdat we samen de buik wilden beoordelen om te kijken of hij geschikt genoeg was om los te kunnen. Anders zou hij nog langer in de opvang moeten blijven. Maar dat bezoek is er helaas niet meer van gekomen. Van afstand werden er wat plannen gemaakt voor de vrijlating – en die zijn helaas voorbarig naar buiten

toe bekend gemaakt – maar de eend was nog niet zover. Het plan zou zijn dat hij op de vindlocatie die hij inmiddels al goed kende weer losgelaten zou worden. De twijfels sloegen bij ons toe toen bekend werd dat de mosselbanken daar leeggevestigd waren. Er was immers een flink risico dat hij weer dezelfde infectie zou oplopen als hij zich weer tegoed zou doen aan die krabben.

'Gelukkig' kwam het zover niet. Op een dag merkte ik dat hij sneller te vangen was. En niet omdat ik nu zo'n goede vanger was geworden... Zijn eetlust verminderde en we deden direct weer bloed- en mestonderzoek. De wormeninfectie was helaas in alle hevigheid terug en is waarschijnlijk nooit helemaal weggeweest. Hulp mocht niet meer baten, de eend werd na enkele dagen benauwd en stierf op 15 maart.

De volgende dag hebben de verzorgers van Ecomare de brileider opgehaald. In de overdrachtsverklaring stond ook dat de brileider na evt. overlijden terug zou gaan naar Ecomare. Ondanks ons verzoek de eend secuur te laten onderzoeken hebben ze besloten om de tijd te nemen om te bepalen wat er verder met het kadaver ging gebeuren. En dat betekent dat de eend in de vriezer is verdwenen, wat ook heel jammer is voor bepaalde vervolgonderzoeken die niet meer gedaan kunnen worden. Aangezien de eend natuurlijk heel bijzonder is, zijn er vele instanties die hier belang bij kunnen hebben en graag zoveel mogelijk informatie over het dier zouden verzamelen.

Tegen het einde van april hebben we begrepen dat ze een preparateur gevonden hebben en dat de eend later tentoongesteld gaat worden in hun eigen museum. De brileider is een heel bijzondere patiënt geweest en heeft ons vele lessen geleerd. Op allerlei vlakken.

Een zestiende-eeuwse groene parel

Tekst: Wim Kooij

Midden in het Zuiderpark ligt een zestiende-eeuwse eendenkooi. Het is een uniek stuk cultureel én natuurhistorisch erfgoed. Het is zondagmorgen 8 februari en een stralende ochtend. Beheerder Ruud van der Waard laat 18 enthousiaste deelnemers kennismaken met dit bijzondere stuk geschiedenis. Na een 'buitenluchtlesing' maakten we een rondwandeling door de eendenkooi, waarbij naast vele wetenswaardigheden ook volop (kleurige) vogels te zien waren.

Ruud vertelde dat er ooit meer dan 1.000 eendenkooien in Nederland waren; tegenwoordig zijn er nog zo'n 100 over. De eendenkooi van het Zuiderpark lag vroeger midden in de weilanden rond Loosduinen. Tegenwoordig ligt ze in een heel ander landschap, maar blijft een stille getuige van eeuwenoude landschapspraktijken die ooit wijdverbreid waren in de Lage Landen. Destijds maakte de eendenkooi deel uit van een verfijnd systeem om wilde eenden levend te vangen. In het gebied rond de kooi mocht alleen de kooiker de lokjacht op eenden uitvoeren.

Al sinds de dertiende eeuw werden eendenkooien gebruikt om eenden te vangen voor de pot. Eendenbout op tafel was een gewild gerecht. De eendenkooi in het Zuiderpark is bijzonder oud en dateert van vóór 1550. Een eendenkooi bestaat uit een grote vijver met enkele smalle slootjes, de zogeheten vangpijpen, die taps toelopen naar een vanghok. Eerst waren deze pijpen overdekt met takken, later met gaas. Rondom ligt het kooibos, dat beschutting biedt tegen wind en zorgt voor rustig water. De vijver fungeert als rustplaats voor overwinterende eenden op doortocht.

De kooiker had altijd een trouwe makker langs zij: het kooikerhondje, een kleine, wendbare en leergierige hond. Blaffen was uit den boze, want het werk in de eendenkooi moest geluidloos verlopen. Het hondje reageerde op gebaren en voerde zelfstandig taken uit, waardoor baas en hond vaak zwijgend samenwerkten. Een paar keer per dag peilde de kooiker de windrichting, want eenden stijgen altijd tegen de wind in op. Op basis daarvan koos hij de juiste vangpijp, waar hij voer strooide. Zelf bleef hij verborgen achter riet-schermen langs de pijp, terwijl het hondje ervoor en erachter

liep. Nieuwsgierige eenden volgden het hondje en zwommen steeds verder de pijp in. Op het juiste moment joeg de kooiker ze op, waarna ze rechtstreeks in het vanghok belandden. De klep viel dicht en ontsnappen was onmogelijk.

Het omliggende Zuiderpark is ontworpen door de befaamde architect H.P. Berlage. Hij beschouwde parken, plantsoenen en bomenlanen als onmisbaar voor een gezonde stad. In zijn stedenbouwkundige plannen kregen groene structuren een vaste en dragende plaats. Gemeentelijk directeur Pieter Westbroek, voortlevend in de parknaam aan andere kant van de stad, had graag van de plek waar nu de eendenkooi nog staat, een grote speeltuin gemaakt. Het nieuwe park moest immers vooral ook ruimte bieden aan recreatie, sport en ontspanning voor een snelgroeiende stad. Maar na een verzoek van de HVB en de AVN, destijds piepjonge verenigingen, bleef de eendenkooi onderdeel van het parkplan. Zij wezen op de bijzondere historische en landschappelijke waarde van de kooi. En met succes: in 1928 werd de grond rond de kooi door de gemeente onteigend en werd de kooi onderdeel van het park.

Zuiderpark, gezicht op een van de pijpen van de eendenkooi - 1923

foto: Dienst voor de gemeenteplantsoenen

Rustgebied met veel vogels

Na de oorlog veranderde de eendenkooi in een vogelreservaat, waarvan Ruud nu alweer 25 jaar de beheerder is. Het is een afgesloten stiltegebied en niet vrij toegankelijk. Sinds 2011 maakt zij bovendien deel uit van het beschermde stadsgezicht Zuiderpark, waarmee haar cultuurhistorische waarde officieel is erkend. Het is een van de oudere vogelrustgebieden van de Haagse Vogelbescherming.

Tijdens de lezing werd Ruud regelmatig overstemd door de vele halsbandparkieten. Een fraai zingende zanglijster had duidelijk de lente in zijn hoofd. Ook een grote bonte specht meende een kijkje te moeten nemen. Het winterse element werd vooral verzorgd door een groep van zo'n 20 sijzen, die met hun snelle, ratelende stroom van hoge tonen, hun aanwezigheid kenbaar maakten. Ook de holenduif met zijn eentonige 'hoe, hoe, hoe' liet geen twijfel bestaan over zijn aanwezigheid.

Tijdens onze wandeling deed de eendenkooi zijn naam maar ten dele eer aan. Er zwommen vier wilde eenden en evenveel wintertalingen, waarvan een fraai mannetje zich uitstekend liet bekijken. Daarnaast waren er meerkoeten aanwezig en een nijlgans, die zich vooral ook vanuit een boom liet zien. Aan voorzieningen voor eenden trouwens geen gebrek, er is een uitgebreide collectie van deels vernieuwde eendenkorven, vervaardigd van wilgentenen.

Het hoogtepunt voor veel deelnemers aan deze excursie was een paartje ijsvogels. Opvallend is dat veel bomen, ondanks hun slechte staat, mogen blijven staan. Spechten dragen er met hun hakwerk aan bij dat de verwerking nog een fase verder gaat, wat juist uitmuntende nestgelegenheden oplevert voor mezen, kauwen, parkieten en ook de boomkruiper. Ruud wees op een boom die door de bliksem was getroffen, waarbij een ontstane spleet dankbaar werd benut door een paartje boomkruipers. Ook zangvogels worden op hun

Zuiderpark, de eendenkooi - 1930

wenken bediend. Ruud heeft een grote verzameling aan takkenrillen, die op goedkeuring kunnen rekenen van onder andere zwartkop en winterkoning.

Regelmatig vliegen blauwe reigers over met nestmateriaal. Maar allemaal vliegen ze naar de dennenkruinen net buiten de kooi, waar ze hun nesten (ver)bouwen. Tot een paar jaar geleden waren er ook nesten in het rustgebied zelf, op het hoogtepunt zelfs 55. Maar sinds het kleiner worden van de kolonie hebben ze zich geconcentreerd in de dennenkruinen, waar ze jaarrond meer beschutting hebben. Aan zoogdieren ook geen gebrek. Vos, bunzing en eekhoorn – de laatste was tijdens de excursie zeer actief – zijn regelmatig van de partij. Ook de mol, de egel, muizen en gewone dwergvleermuizen zijn aanwezig. Meer curieus is dat de wasbeer zich inmiddels ook even liet zien. Een exoot waar we niet blij mee zijn.

Tegen het einde van deze zondagmorgenexcursie is de zon nog uitbundiger gaan schijnen. We hebben er twee uur opzitten. Alle deelnemers zijn duidelijk onder de indruk van deze stille, natuurlijke groene parel. Het is een rustpunt dat verscholen ligt in een druk deel van onze stad. En dan nog even over onze gastheer: Ruud van der Waard oogstte veel bewondering voor zijn inhoudelijke kennis en zijn aanstekelijke verteltrant. Ruud verdient een groot compliment voor al het werk dat hij in dit bijzondere vogelrustgebied alweer 25 jaar met zoveel passie verricht.

Vooraankondiging rondleidingen in de Eendenkooi

Een buitenkansje voor wie altijd al een bezoek wilde brengen aan de Eendenkooi. Onder leiding van beheerder Ruud van der Waard neemt u een kijkje op deze historische locatie die door Ruud in de loop van de jaren is omgetoverd tot een waar vogelparadijs.

Wanneer? Pas in het najaar is er weer plaats.

Noteer de volgende data in uw agenda: **zondag 6 september** en **zondag 20 september**. Verzamelen om 10.00 uur.

Aanmelden: Stuur een mailtje naar Ruud via rwynthatch@gmail.com en u ontvangt informatie over het vertrekpunt van de wandeling. Vergeet niet aan te geven voor welke datum u kiest.

Veld waarnemingen

.....

Tekst: Wim Kooij
Foto's: Adri de Groot

februari - april

Van Duin tot Binnenhof

Het was de afgelopen maanden in vogelkringen vooral de vraag: 'wordt het dit jaar, volgend voorjaar of toch pas in 2028?'. U raadt het, men vroeg zich af wanneer de *middelste bonte specht* bij ons zou opduiken. In het grootste deel van de vorige eeuw was de soort in het hele land zeer zeldzaam. Er waren maar enkele broedgevallen, vooral rond 1960 in Twente. In de jaren 90 vestigde de soort zich overtuigender in Limburg, waarna een gestage uitbreiding noord- en westwaarts volgde. Rond 2000 bereikte de middelste oostelijk Noord-Brabant en de Achterhoek, gevolgd door sterke groei op de Veluwe en in het rivierengebied. Rond 2015 was ook Utrecht aan de beurt, waarna geleidelijk, zij het nog sporadisch, ook waarnemingen uit de kustprovincies volgden.

En nu is er nieuws uit ons verzorgingsgebied: op 23 maart werd een mannetje ontdekt in de Kijfhoek. In de dagen daarna werd hij meerdere keren gezien en begin april dook hij

op in Meijendel. Mogelijk was er zelfs sprake van een tweede mannetje. Het aantal waarnemingen blijft beperkt; de soort is duidelijk minder vocaal actief dan de grote bonte specht.

Een voor de hand liggende gedachtesprong zou kunnen zijn dat u benieuwd bent hoe het nu gaat met het vrouwtje *zwarte specht* dat anderhalf jaar geleden voor het eerst werd gezien. Ze bleef soms maanden uit beeld, maar dook dan weer op in de Vallei Meijendel, bij de Ganzenhoek of tussen beide plekken in. Welnu, deze bij ons zeldzame specht werd ook nu weer meermaals gemeld. De laatste keer was op 5 maart in de Ganzenhoek en sindsdien is het best lang stil gebleven. We blijven haar in de gaten houden.

Ook goed nieuws is er over de *lepelaar*. Nadat sinds 2020 al gebroed wordt in een blauwe reigerkolonie in Cronesteyn Park, speelt zich nu een vergelijkbaar tafereel af op Land-

goed Duivenvoorde in Voorschoten. Daarnaast zijn er opvallend veel waarnemingen van langstreckende exemplaren, langs de kust maar soms ook boven stadswijken.

In februari en begin maart werden soms grote groepen *appelvinken* gezien. Op Duivenvoorde 15 exemplaren en 13 in zowel Arendsdorp als het Hubertuspark. Later namen deze aantallen af, maar er zijn positieve aanwijzingen dat de soort weer op meer plekken broedt, ook in onze stadsparken. Ook van de *zwarte mees* waren aan het begin van het broedseizoen relatief veel territoriale waarnemingen in het stedelijk groen, Meldingen kwamen uit het Hubertuspark en een klein parkje in de wijk Duinzicht.

Voor de *goudvink* zijn het zorgelijke tijden. Des te leuker is het bericht dat er op 19 april een fraai mannetje werd gezien bij de Vlierboomstraat midden in de Vruchtenbuurt.

Verder is er goed nieuws over de *ijsvogel*. Alle zes door de Haagse Vogelbescherming geplaatste ijsvogelbroedwanden waren dit voorjaar bezet – een succes van honderd procent. Daarnaast zijn er aanwijzingen voor broedgevallen in onder andere het Wilhelminapark, Reigersbergen, Sorghvliet, het Florence Nightingalepark, Rust en Vreugd, Ockenburgh en Essesteijn. Daarmee is sprake van een zeer brede spreiding. Ik zie verbazing bij vogelliefhebbers over het grote aantal ijsvogels dat dit voorjaar wordt waargenomen. In de beleving was het immers een wat koudere winter met sneeuw en ijs. Doorgaans betekent dat een slachting onder deze kwetsbare soort. De gemiddelde etmaaltemperatuur bleef echter relatief hoog, doordat het 's nachts hooguit licht of matig vroom. Open water – visgelegenheden – bleef daardoor vrijwel steeds beschikbaar en langdurige ijsvorming bleef beperkt. Niet zozeer de temperatuur zelf is daarbij bepalend, maar

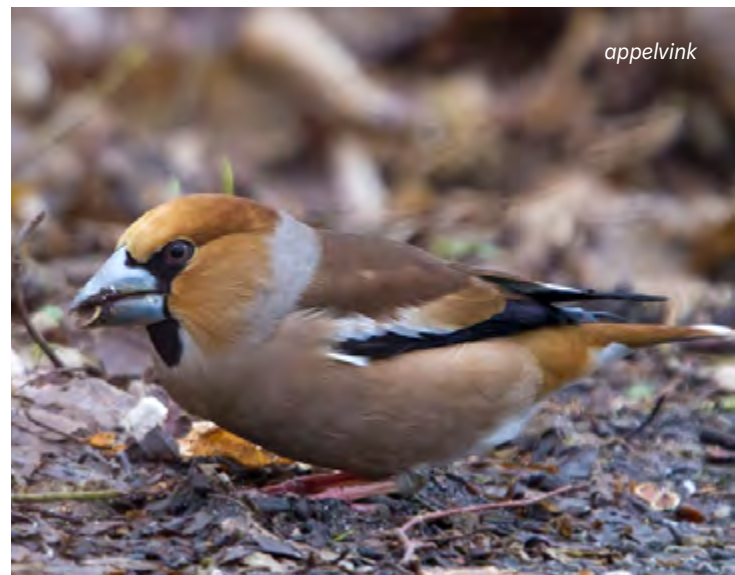
middelste bonte specht

vooral de mate en duur van ijsbedekking. Dat zou de overleving van de soort goed kunnen verklaren.

Zingende *tijftjaffen* werden dit jaar opvallend vroeg waargenomen. Na meer dan vijftig jaar zorgvuldig registreren kon ik me voor het eerst scharen onder degenen die al in februari van dit karakteristieke lentegeluid mochten genieten. Aangekend moet worden dat ik de tijftjaf pas op de laatste dag van de maand hoorde, maar dat de eerste zingende exemplaren al op 21 februari werden geregistreerd.

zwarte mees

appelvink

boerenwaluw

braamsluiper

gekraagde roodstaart

het terras van hotel Duinoord. De eerste *nachtegaal* werd dit jaar op 7 april waargenomen. Vanaf 8 april ook weer de eerste *braamsluipers*, vooral in de duinstreek en aanpalende wijken – Belgisch Park en Vogelwijk – waar veel groen te vinden valt. Er trekken vooral eind april heel wat door die een tijdje blijven hangen. De aantallen lijken de laatste jaren wel wat af te nemen. Ook op 8 april meldt de *grasmus* zich voor het eerst in de duinen, maar het duurt daarna nog twee weken voordat ze weer volop te horen waren.

Dan nog wat bijzonderheden. In de eerste helft van februari verbleef een veel gefotografeerde *kuifduiker* in de (buiten) haven van Scheveningen. Op 7 februari is een *frater* present in Leidschenveen. Een *zeearend* werd begin februari meermalen gezien, binnen een ruime bandbreedte van Kijkduin tot Leidschendam. Op 9 februari is het raak boven de Waalsdorpervlakte. Jubelend werd door meerdere waarnemers melding gemaakt van de passerende ‘vliegende deur’. Het was een wat teleurstellend winterhalfjaar waar het gaat om de *pestvogel*, maar op 11 februari werd er dan toch eentje gezien bij de Escamplaan.

Een *ijsduiker* werd op 4 maart boven zee gesignaleerd vanaf de Vulkaan. Een *rode wouw* werd op 28 februari iets na 11 uur gezien bij de Ganzenhoek en iets na half 1 bij Ter

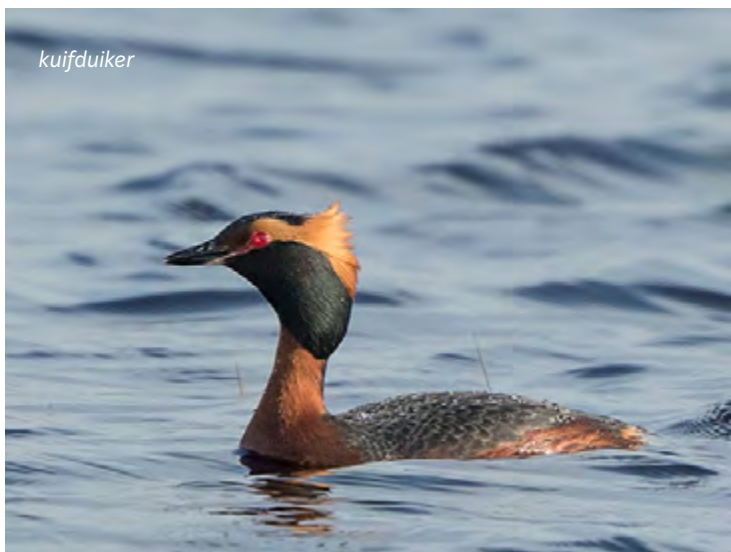
De eerste *boerenwaluw* werd gemeld op 24 maart in Kerkehout. De *gierzwaluw* was ook vroeg present: de eerste doortrekkers werden al op 7 april gezien bij de Vulkaan, al bleven de waarnemingen in de twee weken daarna nog sporadisch. De *huiswaluw* liet zich voor het eerst zien op 8 april, eveneens bij de Vulkaan. De *oeverwaluw* was al vanaf 18 maart vrijwel dagelijks aanwezig in en rond de Nieuwe Driemanspolder; tegen het einde van de maand verschenen doortrekkers ook o.a. in Meijendel. Op 6 april bij de Wassenarsse Slag de eerste *gekraagde roodstaart*. De dagen erna was een luid zingend mannetje ook te horen vanaf

zeearend

Humes bladkoning

kuifduiker

paarse strandloper

Heijde. Onderweg waren er waarnemingen bij onder meer Prinsenberg, Belgisch Park, boven het Verversingskanaal en Rustenburg. Halverwege maart volgden diverse waarnemingen van nog meer *rode wouwen* over de volle breedte van ons gebied, soms in de duinen, soms boven de stad of bij de Vogelplas Starrevaart.

Opvallend in de laatste weken van april is het enorme aantal *paarse strandlopers* dat zich bij het Zuider-Havenhoofd ophoudt. Met aantallen oplopend tot 190. De *Humes bladkoning* was een heuse volhouder en werd nog tot 22 maart gezien op zijn stek waar hij al in het najaar kwartier maakte. Op 20 en 21 april waren er waarnemingen van de verwante *Pallas boszanger* in de vallei Meijndel. Een hop werd op 22 april gezien vliegend over de Vulkaan. Spannend of we in de komende maanden, net als vorig jaar, meer van deze vogel die we zo gemakkelijk associëren met het zonnige zuiden gaan zien. Vanaf 23 april zingt er weer een *fluit* in het Vogelbos in Meijndel. Is het een blijver of doortrekker? We blijven hem in de gaten houden.

Voor uw agenda

De HVB-lezingen voor het najaar zijn gepland. Noteert u alvast de data?

Meer uitgebreide informatie in de augustus Wulp.

Maandagavond 21 september

Herman van Oosten over zijn onderzoek naar de nachtegalen in Meijendel.

Maandagavond 19 oktober

Hans de Vos Burchhart, voorzitter van de Ravenwerkgroep Nederland, spreekt over de raaf, een bijzondere en mysterieuze verschijning.

Maandagavond 16 november

Jacques van der Neut over natuurontwikkeling in de Biesbosch. Zie het interview met hem in de februari Wulp.

De lezingen vinden plaats in het ANWB-gebouw aan de Wassenaarseweg 220.
Aanvang 20.00 uur, zaal open vanaf 19.30 uur. Ook niet HVB-leden zijn welkom.

Speurneuzen gezocht

Als sloten of grachten hoge, steile oevers of kades hebben, is het voor jonge watervogels en andere jonge dieren moeilijk of onmogelijk om uit het water te komen. Jonge watervogels die uitgeput raken en dieren die niet goed kunnen zwemmen, zullen dan verdrinken. Dat is natuurlijk een verdrietige en onwenselijke situatie. Dat vond ook de Haagse politiek. De Haagse gemeenteraad heeft een motie aangenomen waarin wordt gepleit voor de aanleg van meer rustige plekken en ontsnappingsmogelijkheden aan de oevers van waterwegen.

Er is aan de Haagse Vogelbescherming en aan de Dierenambulance Den Haag gevraagd om gevaarlijke plekken in kaart te brengen. Dat doen we natuurlijk graag. We zijn op zoek naar vrijwilligers die willen vaststellen op welke plekken het voor jonge vogels moeilijk is om veilig aan de wal te komen. Dat geldt zowel voor de grote als kleine waterwegen. Het gaat daarbij om waterwegen waar

over een langere afstand geen of onvoldoende plekken zijn waar jonge watervogels veilig het water uit kunnen komen. We zullen uw suggesties bundelen en doorspreken met de gemeente. Samen met de groen-ambtenaren zullen we bezien welke oplossingen mogelijk zijn. Voor de korte termijn kun je denken aan een faunatrap, een touw of het maken van een drijvend eilandje waar vogels op kunnen uitrusten. Nog veel beter is het inrichten van een diervriendelijke oever, maar dat is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd.

Stap 1 voor de lange en korte termijn is het in kaart brengen van voor dieren gevaarlijke situaties. Dus ziet u tijdens uw wandelingen potentieel gevaarlijke plekken, meld die dan bij onze secretaris Jeroen Melcherts (jmelcherts@zonnet.nl). Een Google Maps kaartje en een foto van de situatie helpt deze goede zaak voort.

Foeke Zeilstra

Tellers gevraagd

Sovon Vogelonderzoek Nederland brengt nieuwe Vogelatlas uit!

SOVON is hét ornithologische kennisinstituut van Nederland. Al meer dan 50 jaar worden de ontwikkelingen in aantallen en verspreiding van vogels nauwkeurig in kaart gebracht. Duzenden vrijwilligers spelen daarbij een onmisbare rol. Eens per 15 jaar worden alle gegevens samengevat in een vogelatlas. Eind 2026 begint het veldwerk voor een nieuwe uitgave waarin de populaties van broedvogels, overwinterende soorten én trekvogels in kaart worden gebracht. Nederland is verdeeld in 1685 blokken van 5 x 5 km die op hun beurt zijn verdeeld in 8 hokken van één vierkante kilometer. In die hokken wordt geteld. Net als bij de vorige atlas wordt er geïnventariseerd in de broed- en in de winterperiode. Nieuw zijn de maandelijkse tellingen van de jaarrond aanwezige vogels.

Doe mee

Ons lid Rob Berkelder is coördinator voor Zuid-Holland noord. En hij is op zoek naar tellers, vogelliefhebbers die willen helpen om het project te laten slagen. Op de site van SOVON is nu al heel wat informatie te vinden. Je vindt er een uitleg over de methode en een goede handleiding. Ook vind je er een instructiefilmpje.

Help mee om dit belangrijke project tot een succes te maken! De gegevens zijn belangrijk voor beleidsmakers en vogelliefhebbers.

Ze vormen de basis voor het natuurbeleid en -beheer in ons land. En het is een prachtige kans om je vogelhobby te verdiepen.

Kijk voor verdere uitleg op <https://www.sovon.nl/tellen/telprojecten/jaarrond-vogelatlas>

LiveAtlas

Voor de tellingen is digitaal invoeren met LiveAtlas heel handig, maar papieren formulieren doen ook nog mee.

Wil je LiveAtlas alvast uitproberen? Dat kan via <https://www.sovon.nl/tellen/telprojecten/liveatlas>

Nieuwsbrief

Om op de hoogte blijven van het Atlasproject kan je je inschrijven voor de nieuwsbrief. De link vind je op de projectpagina op de SOVON-site: Jaarrond-vogelatlas.

Vragen?

Heb je nog vragen die niet op de SOVON site worden beantwoord, stuur dan een mailtje aan Rob Berkelder via vogelatlas@sovon.nl

Foeke Zeilstra

3 kolommen omdat het anders niet past. De foto zou dan veel groter moeten. We spelen altijd al met verschillende kolomgroottes/

Gierzwaluwkasten aan gevel stadskantoor L'dam-Voorburg

Het was een initiatief van wethouder Marcel Belt om 'iets te doen' voor de gierzwaluwen in zijn gemeente. Al eerder had hij de bouw van een ijsvogelbroedwand in Voorburg mogelijk gemaakt. We kennen allemaal de gierzwaluw, de zomervogel bij uitstek. Voor veel vogelliefhebbers begint de zomer pas echt als groepjes gierzwaluwen door de straten en over de daken gieren. Hun schrille roep en acrobatische vlucht is opwindend en vrolijkmakend. Van april tot in augustus zijn ze hier, maar dan houden ze het voor gezien en vertrekken met gezwinde spoed naar zuidelijk Afrika. Een tocht van 7000 km. Hun nest hier vinden ze het volgende voorjaar moeiteloos terug... Ze broeden vanouds in rotsachtige omgevingen en zien onze gebouwen aan voor rotsen. Ze hebben

aan een nauwe spleet in een dak of muur genoeg om erachter nesten te bouwen, maar door isolatie van daken en muren verdwijnt steeds meer nestgelegenheid. Nestkasten bieden soelaas. Overal in het land zien we initiatieven om gierzwaluwnestkasten op te hangen. Dat geldt ook voor de Haagse Vogelbescherming.

Op maandag 4 mei ging ons erelid Martin van de Reep omhoog om op de Koningin Wilhelminalaan in Leidschendam zes kasten aan de gevel van het stadskantoor te bevestigen. Dank aan ons lid Marcel Belt voor het initiatief en ook aan de vogelvriendelijke firma Hoogwerkt (www.hoogwerkt.nl) die de hoogwerker met een flinke korting beschikbaar stelde. Het verdwijnen van nestgelegenheid is reden voor

de Haagse Vogelbescherming om een 'huisvestingsprogramma' voor de gierzwaluw te starten.

Iedereen die tips heeft voor goede plekken om gierzwaluwnestkasten op te hangen, kan een mailtje sturen naar info@haagsevogels.nl en we gaan kijken wat we kunnen doen.

Verenigingswinkel de Wulp

Zie voor het meest actuele assortiment www.vogelopvangdewulp.nl

Raamstickers wit en zwart 3 stuks € 5,00

Serviesgoed met vogelafbeeldingen vanaf € 4,50

Vogelparaplu € 10,00

Voersystemen (diverse soorten) v.a. _____ € 12,50
Raamstickers wit en zwart - 3 stuks voor _____ € 5,00
Vogelkaarten v.a. _____ € 1,50
Drinkfles _____ € 6,50
Haags dierenkwartet _____ € 10,00
Vogeltas _____ € 5,00
Vogelsleutelhanger (diverse maten) v.a. _____ € 6,50
Diverse wintervoerartikelen v.a. _____ € 2,50

Finn-stick (verrekijker handstatiefje) _____ € 25,00
Glasblok met vogelsilhouet _____ € 7,50
Aluminium plaatje voor mezenestkast _____ € 2,00

Veel modellen duurzame nestkasten, egelhuizen en faunatrappen (jaarrond).

Informatie: www.haagsevogels.nl
Bestellen: info@haagsevogels.nl

Vogelopvang De Wulp | De winkel is geopend op de 1e zondagmiddag van het kwartaal tijdens de open middag van de vogelopvang van 13.00 tot 16.00 uur. Zie voor data van de open middagen www.vogelopvangdewulp.nl

Heliotrooplaan 15 | 2555 MA Den Haag | Telefoon: 070 - 323 15 68 | IBAN: NL83 INGB 0005 0926 75 t.n.v. Vogelopvang De Wulp | E-mail: info@vogelopvangdewulp.nl | Website: www.vogelopvangdewulp.nl | [/vogelopvangdewulp](https://www.facebook.com/vogelopvangdewulp) [/dewulp](https://www.instagram.com/dewulp)

CONTACT De Wulp

Bestuur

Foeke Zeilstra voorzitter
Jeroen Melcherts secretaris
Rob de Jong penningmeester
Frits IJzendoorn lid
John Woudstra lid

Correspondentieadres bestuur

Heliotrooplaan 15, 2555 MA Den Haag
E-mail: info@haagsevogels.nl
Algemeen bankrekeningnummer
IBAN: NL12 INGB 0003 5861 85
Functionaris privacybescherming
Jeroen Melcherts

Ledenadministratie

Aanmelden nieuwe leden, adreswijzigingen en contributiebetaling kunt u terecht bij de ledenadministratie:
Rob de Jong tel. 070 - 352 29 40
e-mail: hvbledenadm@gmail.com

Contributie

Volwassenen min. € 17,50 p.j.
Gezinsleden € 7,- p.j.
jeugdleden tot 18 jaar gratis;
lidmaatschap voor het leven:
min. € 300,-

Betaling op:

IBAN NL49 INGB 0000 2752 00
t.n.v. Haagse Vogelbescherming.

Commissie Excursies en Lezingen (CEL)

Voor informatie: Ernie Kraal
tel. 06 - 42 83 42 51 of
Lianne Kusse, tel. 06 - 25 05 49 76
E-mail: excursieshvb@haagsevogels.nl

Commissie Veldwerk

Contactpersoon:
Boudewijn Schreiner, tel. 06 19 77 88 93

Haagse Vogelbescherming digitaal

E-mail: info@haagsevogels.nl
www.haagsevogels.nl
www.vogelopvangdewulp.nl
/HaagseVogels
/vogelopvangdewulp
/haagsevogels
/vogelopvangdewulp
Bluesky: [@haagsevogels.bsky.social](https://bsky.social/@haagsevogels)
tel. 070 - 323 15 68

Alarmnummers Milieuzaken

Voor spoedeisende zaken als kappen en snoeiwerkzaamheden in de broedtijd

Omgevingswet:
0888 333 555 (24/7)

Den Haag noord: Adri Remeeus,
tel: 06 - 53 42 56 02

Den Haag zuidwest: Ruud van der
Waard, tel: 06 - 47 46 01 59

Leidschendam-Voorburg: Martin van
de Reep, tel: 06 - 54 75 89 50

Colofon

De Wulp is een kwartaaluitgave van de Haagse Vogelbescherming.

Fotografie

Adri de Groot, Tom Loorij, Boudewijn Schreiner, Vogelopvang De Wulp, Judith van Wijk, Caroline Walta, Foeke Zeilstra e.a.

Foto's

Wat betreft ingezonden foto's geldt het volgende. De keus van foto's ligt bij de redactie. De kwaliteit en de beschikbare ruimte bepalen of ze wel of niet worden geplaatst. Incidenteel zullen foto's worden bijgesneden. Foto's met toevoegingen in de foto zoals namen, copyright-tekens e.d. worden niet geplaatst. De namen van de fotografen worden in het colofon vermeld.

Kopij

Inleveren artikelen voor De Wulp zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op 15 juli 2026.

Redactie

Foeke Zeilstra
Judith van Wijk
Leonie Jansen
Loes Loorij (corrector)
E-mail: dewulp@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te redigeren, in te korten of niet te plaatsen. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdragen. Publicatie betekent niet dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie of van de vereniging weergeven.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij Den Haag
Oplage: 1200 exemplaren
Papier: Chloor- en zuurvrij FSC-gecertificeerd papier.

Schenken of nalaten aan de Haagse Vogelbescherming

Als u van mening bent dat ons werk voor de opvang van vogels waardevol is, dan vragen wij u ons financieel te ondersteunen.

U kunt dat doen door een (periodieke) schenking of door de Haagse Vogelbescherming in uw testament op te nemen. De HVB is een non-profit organisatie met ANBI-status. Dat wil zeggen dat

giften en legaten doorgaans aftrekbaar zijn voor de belasting. Uitgebreide informatie over schenkingen vindt u op onze website: www.haagsevogels.nl onder het kopje Schenken bij Vereniging.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onze penningmeester, de heer Rob de Jong (tel. 070 - 352 2940); hij helpt u graag.

